

Velkommen Miljø- og fødevareudvalg

5. oktober 2016

Forbrugerrådet
Tænk

Dagsorden

Kl. 8.15 Tag-selv-brunch

Kl. 8.30 Velkomst v. Anja Philip, formand Forbrugerrådet Tænk

Kl. 8.40 Forbrugerrådet Tænk Kemi, Claus Jørgensen, projektchef

- Formål og delresultater
- Hvordan Forbrugerrådet Tænk Kemi adskiller sig fra Miljøstyrelsen
- Vurderinger og baggrund – brugertest
- Fremtiden

Kl. 9.25 Pause

Kl. 9.30 Aktuelle sager på fødevareområdet, Camilla Udsen, Seniorrådgiver

- Ernæringsprofiler og vildledende sundhedsanprisninger
- Overimplementering og Danmarks indsats inden for ernæring
- Forbrugernes valg af klimavenlige fødevarer
- MRSA

Kl. 10.15 Øvrigt arbejde med bæredygtighed, Vagn Jelsø, vicedirektør

- Hvor står forbrugerne?
- Hvordan arbejder Forbrugerrådet Tænk med bæredygtighed?

10.25 Tak for i dag

Forbrugerrådet Tænk Kemi

- Formål og delresultater
- Hvordan Forbrugerrådet Tænk Kemi adskiller sig fra Miljøstyrelsen
- Vurderinger og baggrund – brugertest
- Fremtiden

Formål for Forbrugerrådet Tænk Kemi

Fra Aktstykket om Forbrugerrådet Tænk Kemi:

- ”Forbrugerrådet Tænk Kemi skal indsamle og opbygge viden samt levere økonomisk uafhængig, faglig solid og målrettet information om kemikalier i produkter,
- Forbrugerrådet Tænk Kemi skal samtidig bidrage til at borgerne tilskyndes til at fravælge produkter, der indeholder skadelig kemi,
- Forbrugerrådet Tænk Kemi skal samarbejde med andre danske og andre EU-landes NGOer, så myndighedernes indsatser i EU suppleres af en stærk og fælles NGO-stemme i EU”

Stoflister over uønskede stoffer

(som ligger til grund for Forbrugerrådet Tænk Kemis vurderinger)

- EU's liste over mistænkt hormonforstyrrende stoffer
- EU's liste over Harmoniseret klassificering
- EU's Kandidatliste under REACH
- SCCS opinion om allergifremkaldende stoffer og andre opinions fra de videnskabelige komiteer i EU
- Listen over de 26 deklarationspligtige parfumestoffer
- Stockholm-konventionens liste over POPs (Persistente organiske miljøgifte)
- Det norske Miljødirektorats Prioritetsliste
- SIN listen (“Substitute it now”, CHEMSEC)
- Stoffer der omtales hos Videncenter for Allergi
- Miljøstyrelsens Liste over Uønskede Stoffer (LOUS)

48 Test

siden starten november 2014

Eks. på fund af uønsket kemi:

- **Flammehæmmere** i autostole & klapvogne
- **BHA & BHT** i tyggegummi og kosmetik
- **Ftalater** i legetøj (magasiner) og høretelefoner
- **Parabener, UV-filtre og triclosan** i kosmetik
- **Bisphenol A** i fødevareemballage

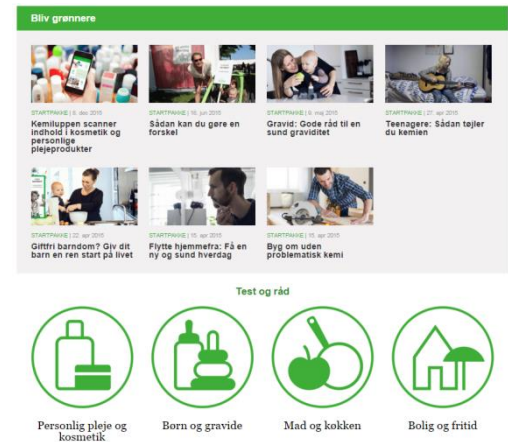

Test 2015 og 2016

Laboratorietests (28)		Deklarationstest (20)	
Loombands	Chocoladecalendere	Ansigtscreme 2015	Vitaminpiller til gravide
Klapvogne	Figner	Zinksalve + lotion	Shampoo
Høretelefoner	Controllere til spillekonsoller	Babyolie	Tandpasta
Stavblendere	Vanter	Solcreme	Solcreme
Autostole	Opbevaringsbøtter	Baby lotion	Halloweensminke
Bleer	Drikkedunke	Tyggegummi	Læbepomade
Microovns-popcornposer	Appelsinjuice	Bodylotion	Barberskrabere
Skoletasker	Soveposer/ voksposer	Håndsæbe	Renseservietter
Mobiler	Fødevareremballage	Hårvoks	Gaveæsker
Smartwatches	Dåser til flåede tomater	Deodoranter	Ansigtscreme 2016
Babymad	Dåser til makrel		
Pizzabakker	Låg til marmelade		
Autostole	Låg til pesto		
Kombivogne	Dåser til tun		

”Tilskynde danskerne til at fravælge produkter med uønsket kemi”

- **20% af danskerne** kender Forbrugerrådet Tænk Kemi
- Testsiderne på hjemmesiden er populære og har haft besøg af knapt **500.000 unikke brugere**
- **Personlig rådgivning** – Forbrugere rådgives via telefon, chat, mail, de sociale medier
- Får næsten **dagligt positive tilbagemeldinger** fra forbrugerne via mail, Facebook eller Kemiluppen

Kommunikation til danskerne

Website: kemi.tænk.dk

– lanceret april 2015, flere end **840.000** unikke brugere september 2016

Magasinet Forbrugerrådet Tænk

– 72.000 medlemmer - **350.000** læsere

Facebook

– har **35.000** følgere (300% stigning siden 1.1.2015). Rækkevidden er på over 100.000 brugere om ugen, **ofte op til 300.000**.

Stor mediebevågenhed

– ugentligt i forskellige medier, fx DR og TV2, de landsdækkende aviser, i lokalaviser og ugeblade.

Kemiluppen

Lanceret 10. december 2015

Fokus på uønsket kemi i kosmetik og personlig plejeprodukter

Resultat per 4/10-2016:
150.000 downloads og
2,7 mio. scanninger = **9.000 om dagen.**

Mere end **8.500 produkter** vurderet.

80% af alle scanninger rammer et vurderet produkt!

Vi mangler stadig at indtaste 30.000 produkter...

Internationalt samarbejde

- **Alle test udgives på engelsk** - Finland, Sverige, Norge, Slovenien, Ungarn og flere forskellige EU medier (Chemical Watch, Ends Environment Daily og EurActiv)

Forbrugerrådet Tænk Kemi samarbejder med:

- **EDC Free Europe** – 20+ organisationer
- **European Environmental Bureau** – netværk for grønne NGOer.
- **De nordiske forbrugerorganisationer og ICRT** (Int. Forbrugertestsorganisation)
- **De europæiske forbrugerorganisationer ANEC og BEUC**, og er blandt de drivende kræfter.
- **ChemSec** – står bag SinList

Hvad mener og ved danskerne?

Citat fra forbruger:

”Jeg vil først og fremmest rose jer for at udvikle Kemiluppen. Den fungerer virkelig godt og giver viden på et underbelyst område! Jeg opdagede den her i foråret og har anvendt den ofte. Mere end en gang om ugen...

...Deklarationerne er for uigennemskuelige. Med andre ord Kemiluppen giver mig tryghed og jeg kan sikre at mine unger ikke udsættes for mere af det "stads" end højest nødvendigt.

- Pia Christensen, mail modtaget d 30.9.2016

Hvad mener og ved danskerne?

Analyse Danmark august 2016:

- 20% af befolkningen kender FBR Tænk Kemi
- 67% af kvinderne og 60% af mændene bekymrer sig i høj grad eller i meget høj grad om kemikalier i hverdagen.
- 60% af befolkningen svarer slet ikke eller i mindre grad til, at de har tilstrækkelig viden om problematiske kemikalier i fødevarer eller produkter.
- 77% mener ikke, at der er for meget fokus på problematiske kemikalier i fødevarer og forbrugerprodukter.
- 55% af kvinderne har ændret vaner pga. kendskab til FBR Tænk Kemi

YouGov i MetroXpress, 20. september 2016:

- 58% af danskerne vil have information fra Forbrugerrådet Tænk Kemi.
17% foretrækker myndighederne.

Hvordan adskiller Forbrugerrådet Tænk Kemi sig fra Miljøstyrelsen & Fødevarestyrelsen?

”Myndighedernes indsatser vil blive suppleret med en stærk NGO stemme...”

- Fra projektbeskrivelsen (nov. 2014) vedr. oprettelsen af Forbrugerrådet Tænk Kemi

Kommunikation fra Miljøstyrelsen og Forbrugerrådet Tænk Kemi

(personlig pleje)

Miljøstyrelsen:

- Der er mange ubesvarede spørgsmål, når man taler hormonforstyrrende stoffer
- Som gravid og ammende bør man overveje sin samlede udsættelse for kemikalier, herunder solcreme og andre plejeprodukter
- Vælg Svanemærket kosmetik og i øvrigt begræns forbruget af kosmetiske produkter så meget som muligt
- Forsøg at undgå triclosan, propylparaben, butylparaben, isopropylparaben og isobutylparaben

Forbrugerrådet Tænk Kemi:

- Orienterer om hvad myndighederne og forskerne mener på området
- Giver konkret rådgivning helt ned på produktniveau
- Viser hvilke produkter de stoffer myndighederne nævner forekommer i
- Anviser alternativer
- anbefaler at gå efter Svanen
- Udvikler og føder ind til Kemiluppen så forbrugerne let kan finde produkter uden problematisk kemi

Eksempel: skoletasker

Miljøstyrelsen:

Legetøj med CE-mærket er uden ftalater

For **skoletasker**, legetasker og penalhuse gælder, at hvis produkterne er CE-mærket som legetøj, må de ikke indeholde tre navngivne ftalater. Hvis produkterne ikke er CE-mærket som legetøj, må de indeholde ftalater. Så vil du være på den sikre side, skal du gå efter CE-mærket.

Forbrugerrådet Tænk Kemi:

Beckmann Monster Truck

Bergans 2Go

Bilka Skoletaske

BR Legetøj/Toys'R'Us Alpine

Ergobag Prime

JEVA Beginners

Lego Lille skoletaske

Lego Trolley

Ticket to Heaven Classic Schoolbag

Eksempel: Parfume i kosmetik

Miljøstyrelsen:

15 ud af 46 produkter overholdt ikke reglerne.

Oplysninger om indhold af parfumestoffer er vigtige, da børn og unge kan risikere at udvikle allergi, hvis de udsættes for parfumestoffer. I kontrollen var der fokus på produkter, som børn og unge bruger dagligt.

Ingen navngivne produkter

Forbrugerrådet Tænk Kemi:

- Tjek dit produkt med Kemiluppen – er der parfumestoffer i bliver vurderingen gul
- Er produktet der ikke, så meld det ind og få svar
- 8.500 produkter i Kemiluppen
- 250 navngivne produkter uden 'parfume' indeholdt parfumestoffer

Eksempel: Fluorstoffer

Fødevarestyrelsen:

Fluorerede stoffer er svært nedbrydelige, og flere af stofferne mistænkes for at være hormonforstyrrende. Derfor bør særligt børn og gravide undgå fluorerede stoffer og vælge alternativer, hvor det er muligt.

1. Tænk over hvilken emballage fødevarerne er i fx: posen til mikroovnspopcorn, bagepapir og madpapir, fastfood emballage (fx pizzabakker og burgeræsker) og muffinspapirforme
2. Brug 'Svanemærket' madpakke- og bagepapir
3. Opbevar ikke pizzarester i køleskabet i pizzabakken
4. Teflonbelægning i pander

Forbrugerrådet Tænk Kemi:

Bagerpose fra Supermarked

Grødris

Gulerodskage

Havregryn

Hindbærroulade

Hvedemel

Indbagte rejer

Knækbrød

Lagkagebunde

Videndeling med Miljøstyrelsen, Fødevarestyrelsen, forskere og virksomheder

Miljøstyrelsen:

- Ulovlige stoffer (fx PHMB, ftalater)
- Ulovlig triclosan i kosmetik
- Fund af flammehæmmere i forskellige produktgrupper
- Indberetning af data fra Kemiluppen

Fødevarestyrelsen:

- Fund af fluorstoffer i pizzabakker og mikroovnspopcorn
- Fund af uønskede stoffer i fødevareemballage

Følgegruppe:

DI, Dansk Erhverv, SPT, Landbrug & Fødevarer, Det økologiske Råd, DN, Miljøstyrelsen, Fødevarestyrelsen og Erhvervs- og vækstministeriet.

Forskere:

Årligt møde og løbende dialog med førende danske og udenlandske forskere

Evaluering af Forbrugerrådet Tænk Kemi

”Forbrugerrådet Tænk Kemi vurderes af flere som værende et godt supplement til eksisterende organisationer. Fra Miljøstyrelsen pointeres det, at det er relevant at have en forbrugerorganisation inden for FTK’s fagområde, og at **myndigheder og forbrugerorganisationer som udgangspunkt supplerer hinanden godt.**”

”Fra Dansk Erhverv er det holdningen, at **FTK skal lægge sig på linje med Miljøstyrelsen** i sin formidling, når de formidler test for offentlige midler, så den bliver ensartet med Miljøstyrelsens og sikrer, at forbrugerne får ensartet information, der ikke forvirrer dem.”

”Dansk Industri pointerer dog, at det er vigtigt, at **FTK ikke kommer for tæt på Miljøstyrelsen**, da man skal huske på, at de er en NGO. ”

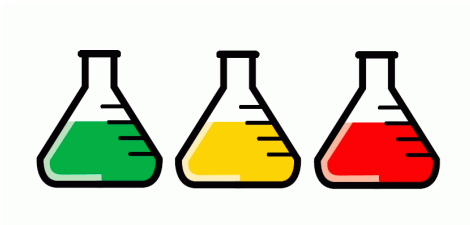
Vurderinger
fra
Forbrugerrådet Tænk Kemi

Vurderinger

Forbrugerrådet Tænk Investeringsprodukter

▲▲ Meget god ▲ God ● Middel ▼ Under middel ▼▼ Dårlig

Forbrugerrådet Tænk Kemi

 Investeringsprodukter i den grønne kategori er kendetegnede ved:

- Let gennemskuelige produkter
- Lav risiko for tab, hvis investeringen holdes til udløb

Når et investeringsprodukt er placeret i den grønne kategori, er der således tale om produkter, hvor investor hurtigt kan opnå forståelse for produktets karakteristika, afkastmuligheder og risiko. Da grønne produkter har lav risiko, vil afkastet typisk være lavere end produkter placeret i kategorier med højere risiko. Bemærk, at selvom der er tale om let gennemskuelige produkter med lav risiko, er der ingen garanti mod tab eller sikkerhed for positive afkast – hverken ved produktets udløb, eller hvis investeringen realiseres inden udløb.

Eksempler på produkter i grøn kategori:

- Danske statsobligationer udstedt i Danske Kroner eller Euro
- Statsobligationer udstedt i eurolande i Euro eller Danske Kroner
- Realkreditobligationer udstedt af danske realkreditinstitutter
- Obligationer udstedt af Danmarks Skibskreditfond eller Kommunekredit

 Investeringsprodukter i den gule kategori er kendetegnede ved:

- Let gennemskuelige produkter
- Risiko for, at det investerede beløb kan tabes helt eller delvist

Investeringsprodukter placeret i den gule kategori er, i lighed med de grønne produkter, relativt simple produkter med stor gennemskuelighed. Gule produkter adskiller sig fra grønne produkter ved, at det investerede beløb kan tabes helt eller delvist. Den højere risiko taget i betragtning, bør afkast på gule produkter være højere end på grønne produkter. Bemærk, at selvom der er tale om let gennemskuelige produkter, er der ingen garanti mod tab eller sikkerhed for positive afkast – hverken ved produktets udløb, eller når investeringen realiseres.

Eksempler på produkter i gul kategori:

- Aktier, der er optaget til handel på et reguleret marked (eks. Københavns Fondsbørs og de fleste kendte udenlandske børser)
- Investeringsforeninger omfattet af UCITS-reglerne (hvilket vil sige stort set alle danske investeringsforeninger)
- Strukturerede indlån
- Erhvervsobligationer, der handles på et reguleret marked

 Investeringsprodukter i den røde kategori er kendetegnede ved:

- Svært gennemskuelige produkter
- Risiko for, at det investerede beløb kan tabes helt eller delvist, eller at der kan tabes mere end det investerede beløb

Investeringsprodukter placeret i den røde kategori er typisk produkter, der er sammensat af flere underliggende aktiver. Produkterne kan derfor være meget svære at gennemskue, ligesom det kan være svært at vurdere afkastmuligheder og risiko. Selvom et produkt er kategoriseret som rød, betyder dette ikke nødvendigvis, at produktet medfører store risici for investor. Dog vil der for visse røde produkter være risiko for at tabe hele eller delvist det investerede beløb. I helt særlige tilfælde kan der tabes mere end det investerede beløb. Derfor er det vigtigt, at man som investor sætter sig ind i egenskaberne for det produkt man vil investere i, samt at man søger supplerende rådgivning.

Eksempler på produkter i rød kategori:

- Strukturerede obligationer med hovedstolsgaranti
- Unoterede aktier og obligationer
- Optioner, futures, SWAP's og terminsforretninger
- Pantebreve

Brugertest gennemført

- Kolber
- Thumbs up/down
- God kemi/dårlig kemi,
- Godt valg/dårligt valg
- Køb/køb ikke

Påstande og myter

- "Forbrugerne bliver forvirrede/skræmt af Forbrugerrådet Tænk Kemi"
- "Miljøstyrelsen kan varetage informationsopgaven i stedet/lige så godt"
- "Vi hænger lovlige produkter ud som farlige"
- "Egne testmetoder"
- "Uden input fra andre"
- "Svanen og Blomsten viser vejen"

Til gavn for danske virksomheder

- Opbakning fra Coop og Matas, samt fra medlemmer af Vask,- Kosmetik og Husholdningsindustrien
- 10 virksomheder markedsfører sig med vurderinger fra Kemiluppen
- Virksomheder fjerner produkter fra markedet, når vores test viser indhold af uønsket kemi
- 70% grønne produkter i Kemiluppen er med danske stregkoder

Ministerens kemipakke (6 mio. kr.)

- **Forskning:** Viden om kombinationseffekter – risikovurdering af kemikalier
- **Konference:** Bedre EU-regulering - I efteråret 2016 afholder Miljø-og Fødevareministeriet en konference med sigte på input til danske prioriteter til EU's strategi for et ikke-giftigt miljø i 2050
- **Liste:** Liste over hormonforstyrrende stoffer
- **Workshop:** Håndtering af risikoen ved hormonforstyrrende stoffer og indspil til EU- regulering - Workshop med faglige eksperter
- **Regulering:** Særlig indsats forbedre håndtering af fluorkemikalier i EU

Ingen forbrugeroplysning!

Fremtiden?

Behov for information til forbrugerne

- 9 toneangivende forskere: Information om kemi i konkrete forbrugerprodukter til forbrugerne er nødvendig
- Forbrugerne: 58% af forbrugerne ønsker info fra Forbrugerrådet Tænk Kemi
- Erhvervslivet: Store aktører bakker op, fx Coop og Matas

Finansiering

Fra Aktstykket om Forbrugerrådet Tænk Kemi:

- ”Forbrugerrådet Tænk Kemi skal indsamle og opbygge viden samt levere økonomisk uafhængig, faglig solid og målrettet information om kemikalier i produkter,
- Forbrugerrådet Tænk Kemi skal samtidig bidrage til at borgerne tilskyndes til at fravælge produkter, der indeholder skadelig kemi,
- Forbrugerrådet Tænk Kemi skal samarbejde med andre danske og andre EU-landes NGOer, så myndighedernes indsatser i EU suppleres af en stærk og fælles NGO-stemme i EU”

Budget 2014-16, mio. kr.	år			
	2014	2015	2016	Totalt perioden 2014-16
Forbrugerrådet Tænk Kemi	4,3	6,3	5,3	15,9

Opsummering

Sikre Forbrugerrådet Tænk Kemi på finansloven:

- Supplerer myndighedernes arbejde,
- Sikrer uafhængige test, information og gode råd,
- Giver forbrugerne handlemuligheder,
- Vejleder virksomhederne,
- Styrker det europæiske arbejde med at få udfaset den uønsket kemi.

Pause

Aktuelle sager på fødevareområdet

- Ernæringsprofiler og vildledende ernærings- og sundhedsanprisninger
- Overimplementering og Danmarks indsats inden for ernæring
- Forbrugernes valg af klimavenlige fødevarer
- MRSA
- Fødevarekontrol

11 dogmer til fødevareproducenter og butikker for kommunikation via fødevareemballager

Fair snak
på fødevareemballager

Forbrugerrådet
Tænk

Fair
Speak

Forbrugerrådet
Tænk

Hvad er vildledning?

- Brug af ord som ægte, gammeldags, naturlig osv.
- Anprisninger
- Oprindelse
- Imiterede produkter – ”torskerogn” uden torsk, pizza topping uden ost, gløgg uden vin osv
- Hjemmesider
- Restauranter

- En samlet vurdering

Denne smoothie er en kilde til vitamin C, som hjælper din krops normale energigivende stofskifte. Nydes som en del af en sund livsstil og afbalanceret kost. P.S. Det vil gøre dig mere stolt.

Ingen sundhedsanprisninger uden ernæringsprofiler

- Lovgivning fra 2006
- 222 tilladte sundhedsanprisninger
- Ca. 70% ikke relevante
- Ernæringsprofiler er maxgrænser for sukker, fedt og salt
- Profiler mangler stadig, skulle være fastsat i 2009

Uden ernæringsprofiler kan usunde fødevarer anprises

Forbrugerrådet
Tænk

Vitamin B6	Vitamin B6 bidrager til en normal psykologisk funktion	Anp er e anp RAL
Vitamin B6	Vitamin B6 bidrager til normal dannelse af røde blodlegemer	Anp er e anp RAL
Vitamin B6	Vitamin B6 bidrager til immunsystemets normale funktion	Anp er e anp RAL
Næringsstof, andet stof, fødevarer eller fødevarerkategori	Anprisning	
Vitamin B6	Vitamin B6 bidrager til at mindske træthed og udmattelse	Anp er e anp RAL
Vitamin B6	Vitamin B6 bidrager til at regulere hormonaktiviteten	Anp er e anp RAL

Hvad gør vi uden ernæringsprofiler?

- Ernæringsprofiler er forudsætningen for at anprisninger ikke vildleder
- Fortsat pres på EU for at definere profiler
- Hvad gør vi i Danmark?
- Anerkend vildledningsaspektet

Overimplementering og Danmarks indsats inden for ernæring

- Danmark har en stor ekspertise om ernæring, som ikke må skylles ud med badevandet
- Kosttilskud, berigede fødevarer, ernærings- og sundhedsanprisninger, vildledning, kostanbefalinger
- EU-landene ER ikke så uenige om fortolkningen, det er i højere grad et spørgsmål om forskel i håndhævelse og kontrol
- Danmarks forspring giver bedre EU-lovgivning og markedsfordel for danske virksomheder

Danmark som foregangsland – en lang praleliste

- Fødevareresikkerhed
- Antibiotikaresistens
- Nitrit
- Transfedt
- Uønsket kemi i bl.a. fødevareemballage
- Nordiske Næringsstofanbefalinger
- Økologi
- Mærkning og vildledning
- Informationskampagner
- Dialog med aktører

Forbrugerrådet
Tænk

Forbrugernes valg af klimavenlige fødevarer

- Fødevareproduktionen står for 22-31% af EU's klimaaftryk
- Forbrugerne har brug for hjælp til at træffe et klimavenligt valg, men CO2-mærke er ikke den rette løsning
- Hvordan kan fødevareproduktionen udvikle sig i en mere klimavenlig retning – både den konventionelle og den økologiske? Stil minimumskrav i lovgivningen

MRSA og andre antibiotikaresistente bakterier

- Brug af antibiotika skal begrænses mest muligt – både til dyr og mennesker. Jo mere antibiotika, jo mere resistens.
- Der er tilsyneladende en lille risiko for smitte gennem kød
- Indholdet af MRSA i kød bør overvåges

Fødevarerkontrol – evaluering af sanktionspraksis

- Risikobasering godt – men husk også at lede der, hvor vi ikke forventer at finde noget
- Sanktionspraksis er faktisk velfungerende
- Dataanalyse frem for enkelthistorier
- Dilemma mellem ensartethed og situationsfornemmelse/sund fornuft
- Husk konsekvenser for Smiley-ordningen, husk det oprindelige formål

Bæredygtighed

Vi arbejder for et forbrug i balance

- Nemt at udøve et forbrug i balance
- Påvirke strukturelle rammer – herunder love, regler, branche- og virksomhedsadfærd
- Stille relevante redskaber, test og rådgivning til rådighed for forbrugere – især medlemmer

Hvordan arbejder vi med bæredygtighed?

- Mærkningsordninger
- Holdbarhed i produkter
- Standardisering
- Virksomheders samfundsansvar
- Ønsker at fremme brancheaftaler
- Fremme information til at træffe oplyst valg
- Taler forbrugernes sag

Vigtigste at tage med hjem

- Bevar Danmarks status som foregangsland inden for kemi, ernæring mv. til gavn for både virksomheder og forbrugere.
- Sørg for finansiering af en uvildig informations- og testindsats på kemikalieområdet.
- Få defineret EU-ernæringsprofiler for fødevarer, så usunde fødevarer ikke anprises som sunde.